

EPISTOLA IV.
AD MATRONAM R...
[Ubi supra.]

Nobilissimæ matronæ R. frater ODILON fideles orationes.

Mirarer, domina, valde cur me ignotum et immeritum toties salutationibus tuis lætificas, muneribus amplificas, nisi illam maternam bonitatem agnoscerem et in te sentirem, quæ omnibus tam notis quam ignotis, promeritis et immeritis, communis et æqualis esse solebat. Unde non ad mirandum, sed ad gratias referendum totus convertor, scilicet de

A omnibus bonis quæ tua charitas nobis et semper solet impendere. Orationibus nostrumque nostrorum per fratrem Luitfridum la es te commendare; in quibus scias devote esse susceptam atque ascriptam, et non te, sed etiam charissimum amicum nostrumque tuum A..... ac dulcissimum fratrem E..... de quibus semper bene audivi, et Deo gratias, audio. Quos utroque ut officio ex nostra parte salutes, multum tuam rogationem. Vale, et memor tui, nunquam inexistas.

SANCTI ODILONIS

ABBATIS CLUNIACENSIS V

DE VITA BEATI MAIOLI ABBATIS

LIBELLUS

(Bibliotheca Cluniacensis, pap. 279.)

PRÆFATIO

HUGONI (36) et charissimo fratri ALMANNO, ODILON B presbyter, in Domino salutem.

Cum residerem præterito tempore paschali, in claustrum Romani monasterii, pridie quam patris nostri Maioli superveniret solemnitas, unus e fratribus, nomine Joannes, qui, secundum sui nominis congruam interpretationem, Domini gratiæ ditatus est munere, incepit inquirere in quo volumine eadem nocte lectiones deberet adnotare. Ad quem ego: Consequens est ut in hujus patris memoria beatissimi patris Gregorii recitentur eloquia, quippe quia idem pater, dum advixit, eadem studiosissime frequenter et audivit et legit, et, cum libuit, de eisdem facundo sermone disseruit, Exempto post modicum vespertinali officio, ac præfinito diurnæ servitutis tempore, tam ordo quam necessitas invitabat nos ad stratum accedere. Eram tunc temporis lugens et deflens non modo damnum rei familiaris, sed et insolitæ calamitatis et inauditæ miseræ ingens

periculum, et, quod magis urgebat, totius pauperum grande lamentabileque malum. Tanti vero discriminis tantique malum anxia cogitatio per plures jam me noctes innox reddiderat. Sed eadem denique nocte, cum more mordax cogitatio sensibus nostris impetum se vellet ingerere, ut mihi a Domino deprecationis auxilium, beatum cœpi exorare. Post paululum vero mihi suggerere cœpit tristis dulcis memoria et quodammodo promittens dicere ut, si animum in ejus laudibus occupaverem, cœlestis consolationis præsidium quocumque procul dubio invenire possem. Idcirco, dum simi seniores et fratres, etsi non secundum iudicium suum, tamen secundum parvitatem iudicium nostri, opus subjectum scribere curavi. Cunctumque etenim istud opus sit, ignis spiritus sanctus vestri ut examinet, discernat et corrigat, fraternitas optat et orat.

INCIPIIT TEXTUS LIBELLI.

Post apostolorum et evangelistarum sacrosancta, divina et salutaria documenta, ac victoriosissima et invictissima beatorum martyrum gloriosa certamina, tertio, ut ita dicam, loco, præstitit divina dignatio Ecclesiæ suæ nova solatia, luminaria videlicet amore ardentia. sermone lucentia. Apostolicos dico

sacerdotes et illustrissimos viros, humana non vane, sed salubriter præditos, divina scriptura refertos, per quorum spiritalem intelligentiam divinis litteris perspicacissimam indagatorem umbra lucesceret, sermo propheticus, sui prædicatione altissimus sui que altitudine profundus

ANDREÆ CHESNII NOTÆ.

(36) Hugoni. Qui post ipsum Odilonem electus est abbas Cluniacensis, ordine sextus.

aliter intellectus ad lucem procederet, Evan-quoque luminis gloria, virtus ac majestas torundi densissimas effugaret tenebras. Per hoc enim sincerissimam industriam apostolici exponuntur et commendantur fidelibus. Per devotissimum studium, beatorum martyrum plus Ecclesie sanctae commendatur et meritorum namque fide, sapientia et praedicatione susurrantium et oblatantium contra catholicam murmur compescitur et opprobriis haeeticorum strepitus sedatur et os vanitatum obstruitur, idolorum potestas destruitur, crudelitas superatur, philosophorum in contemptum, conspuuntur et annullantur; omnia haereticorum falsitas, perfidia, infidelitas, et rabies veluti fetor fumosus, et fumus fetidus, ut nunquam et nusquam possit apparere, latet, et in nihilum resolvitur et exhalatur. Nam tales et tantos viros, utpote cives suos, suis sui domesticos aula caelestis laetabundant, ex ipsa suprema caelestique republica, dispensatione quarto loco ordine congruo parvulis iam consulere voluit, ita ut gratiam, quam re dignabatur per sublimes et fortes, postmodum restaret per humiles et innocentes et simplices, inde cepit monasticus ordo pullulare, et, ut dicamus, reviviscere; quem a beato Helia et a Baptista novimus processisse, et ita per vitam et conversationem et vitam, et incrementum, et exercitia sanctorum spiritualium ad nos usque gaudemus pervenisse. Per ipsorum et ab ipsis perfectissime adimpleta est ratio illius unius ac specialis evangelici, imo unici praecipiti: quod dicitur illi adolescenti, de visione vitae aeternae apud Salvatorem conquiescente sibi eodem Domino Christo accipiente: *Si vis perfectus esse, vende et vende omnia abes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni sequere me (Matth. XIX).*

Per hujus vero salutiferi praecipiti intentissimos viros et strenuissimos executores, beatissimus merito Benedictus et nomine, quasi quoddam caeleste praclarus enituit. Qui tantus ac talis, moribus et miraculis exstitit, ut ejus ortum, et obitum describendo sanctissimus papa Gregorius, per omnia vir apostolicus et apostolicae sedis opus, testimonium ei praerberet, qui inter principes primates Ecclesiae insigne quoddam et principium privilegium et vitae et doctrina dignoscitur

ANDREAE CHESNII NOTAE.

Per B. Maurum omnis pene Gallia. Sic Petrus ab illis epistola 28, lib. 1: « Discipulum ipsius Benedicti, sanctum Maurum, ad has Galliarum, pro construendis secundum ipsius doctrinam castris, ab ipso directum legimus. » Et Glaber Rufus, lib. III Hist., cap. 5: « Fertur eadem ratio ex S. patris Benedicti monasteriis vel rebus exordium habuisse, atque per beatum Maurum ipsius videlicet discipulum, ad nostrum, id est Gallicanum territorium delatum fuisse. » Interea autem Vitae S. Mauri historiam Faustus ejus

obtinere. Processu vero temporis, post transitum videlicet supradicti piissimi patris, per beatum Maurum ejus discipulum omnis pene Gallia (37) ejus institutionis et religionis suscepit exordium. Deinde per eum et eos quos ipse ad justitiam erudit, per plurima temporum spatia, eadem religio ad cumulum perfectionis excrevit, eis ab hac vita decedentibus, justitia rarecente, nequitia crebrescente, et matre omnium bonarum virtutum disciplina tepescente, coeperunt studia Patrum piorum deficere, et sicut per religiosos et fervore sancti Spiritus plene sanctae institutionis norma gradatim perfectionis accepit augmentum, ita per negligentes et desidiosos paulatim decidit in defectum. Salutaris igitur propositi perniciose defectio usque ad tempus illud irrepererat latitando, quo favente Willelmo Christianissimo Aquitanorum principe, beatae memoriae abbas, Berno nomine, in partibus Burgundiae, caespite Matiscensi, pago qui vocatur Cluniacus, monasterium cepit construere et, in quantum potuit, in eadem constructione elaborare studuit et pie devotionis affectum laborioso certamine ad laudabilem perduxit effectum. Hujus enim merito et exemplo, plures tranquillum portum monasterii requirentes convertuntur de saeculo. Ex quibus omnibus unum excipiendo recolimus et recolendo excipimus, quem ad salutem multorum provenisse comperimus.

Fuit vir ille, Odo nomine, vir per cuncta laudabilis, beatissimi Martini Ecclesiae Turonensis pontificis fidelis devotissimus, et ejusdem Ecclesiae clericus et canonicus. Hic etenim vir honestus et humilis, admodum in regulari exercitatione edoctus, postquam supradictus pater ab hac luce discessit, ad regimen abbatiae multorum fidelium electione successit. Deinde qualiter ad culmen virtutum pervenit, studiis ejus narrantibus, Romanus orbis edidit. Huic successit felicis memoriae, Heynardus nomine, beatae simplicitatis et innocentiae filius. Hic in augmentatione praediorum et acquisitione temporalis commodi adeo studiosus fuit et in observatione satis devotus. Hic et a missionem temporalis luminis et quidquid sibi adversitatis accidere potuit absque omni murmuratione et indignatione patientissime tulit. Hic etenim vir ob meritum patientiae simplicis et innocentis vitae tanto talique a Christo ditatus est munere ut, ejus tempore, ad amorem monastici ordinis auctorem nostrae salutis beatum Maiolum dignatus sit accersere. In hujus vero conversionis obsequio, multum valuit venerabilis viri Hildebranni (28) dulcis collocutio et

sub sancto Benedicto condiscipulus et itineris per Gallias individuus comes fideliter composuit, exstatque apud Surium tom. I, die 15 Januerii.

(38) *Venerabilis viri Hildebranni.* Multi nominis hujus et monachi et priores, sive praepositi Cluniacensis caenobii. Joannes enim sancti Odonis abbatia secundi discipulus, et ejus vitae scriptor, unum memorat his verbis: « Deinde quae domus Hildebrannus, vir nempe veridicus, et Cluniaci caenobii praepositus, in regularibusque disciplinis praepceptor meus. » Nec dubitandum quin ille ipse, cujus hic

spiritalis suggestio. Hic cum esset ex prioribus Cluniensibus monachis, et ejusdem monasterii præpositus, bis invitatus ut officium abbatiae susciperet, sed noluit, quia semper plus obedire quam præcipere et magis subesse quam præesse voluit. Putat me aliquis forsitan desipuisse idcirco quia, cum de beato Maiolo disponerem scribere, de superioribus me tanta contigit edixisse. Non enim quis credat fortuito accidisse, sed de industria providè factum esse. Quidquid enim in superioribus de justis et sanctis hominibus diximus, totum in isto de quo loqui volumus, vel pleniter, vel ex magna parte redolere cognovimus.

Fuit vir iste, beatissimus pater noster Maiolus, præclaro stemmate ortus ac nobilibus parentibus pervigili cura ab ipsa infantia nobiliter enutritus.

ANDRÆ CHESNII NOTÆ.

sanctus Odilo merito, æstimandus sit, cum subjungat eum « ex prioribus Cluniensibus monachis, et ejusdem monasterii præpositum, bis invitatum ut officium abbatiae susciperet, sed noluisse, quia semper plus obedire quam præcipere et magis subesse quam præesse voluerit. » Ab Odonis namque tempore usque ad Maiolum abbatia Cluniacensis bis vacavit, et Odonis scilicet ipsius et Aymardi successoris ejus morte, post quem tandem Maiolus hujus Hildebranni discipulus electus est. Sed alter etiam Hildebrannus fuit et monachus et prior Cluniacensis sub sancto Hugone abbate, de quo nos alias. Nunc satis erit addere quod anonymus Silviniaci monachus ait in Vita sancti Maioli, cap. 5, quia luculenter hunc Odilonis locum illustrare videtur. « Mundani, inquit, arbitrii dimittens amplam et spatiosam viam, se sub levi jugo Christi constrinxit, et monitione et exhortatione domni ac religiosissimi patris Hildebranni, Cluniacensis monasterii prioris, monachalis districtiois nobile magisterium expetivit. Qui ipsum patrem Maiolum secum per multos dies in Christi Domini servitium enutritus perfectum athletam Dei protulit. »

(39) *Accedere Lugdunensem ad aram.* Augusto imperatori dedicatam Lugduni, Julio Antonio, Fabio Africano coss., ut notat Suetonius in Claudio cap. 2: De qua et Florus, lib. III: « Ara, inquit, Cæsari ad confluentem Araris et Rhodani dedicata, sacerdotæque creato C. Julio Verecundato Eubio, Eduo. » Et Strabo, lib. IV: « Adest ara dignitatis eximiae, gentium LX numero, inscriptum habens titulum, earumque singularium statua una; alia subinde ingens locata est ara. » Ad hanc autem aram Caligula ludos miscellos edidit, inquit idem Suetonius in Caligula, cap. 20. « Et certamen quoque Græcæ Latinæque facundiae. Quo certamine ferunt victoribus præmia victos contulisse, eorumdem et laudes componere coactos. Eos autem qui maxime displicuissent, scripta sua spongia linguave delere jussos, nisi ferulis objurgari aut flumine proximo mergi maluissent. » Unde etiam Juvenalis satyra 1:

Palleat ut nudis pressit qui calcibus auguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.

(40) *Apud hanc urbem philosophiæ nutricem et matrem.* Scholarum Lugdunensium antiquitatem satis commendat, et quod ait Plinius, epist. lib. IX: « Lugduni bibliopolas esse non putabam; » et quod scribit Ausonius in gratiarum actione pro consulatu ad Gratianum: « Quomodo Titianus magister, municipalem scholam apud Vesontionem Lugdunumque variando, non ætate quidem, sed vilitate consenuit. » Sed in ea philosophiæ studium viguisse, nullum, quod sciam, ullibi vestigium reperitur, hoc uno

A Procedente pœritiæ tempore, addictus est ecclesiasticis studiis, ut imbueretur litteris spiritalibus. Superno igitur nutu et divina providentia actum est ut tam bonæ spei puer tunc in divinis actibus arctius intentus esset, ut totum adolescentiæ tempus sine periculo castitatis transigeret, et ita factum est ut, per totum vitæ suæ spatium decus in corpore suo retineret virgineum. Juvenili jam imminente ætate, altiora et potiora in divinis, acriora in humanis studiis et graviora non distulit attentare, et ideo per utranque exercitatus doctrinam non timuit accedere Lugdunensem ad aram (39). Deinde apud hanc urbem philosophiæ nutricem et matrem (40), et quæ totius Galliæ, ex antiquo more et ecclesiastico jure, non immerito retineret arcem (41), Antonium, virum eruditum et prudentem, in liberalibus studiis habere

B S. Odilonis dempto, et attero adhuc ejusdem in Vita sanctæ Adalheidis imperatricis, quod sic habet: « Exsultabat Lugdunus, philosophiæ quondam mater et nutrix, urbs inclita. » Quanquam longe post, juris et civilis et canonici lectionibus fuisse celebrem diffundendum non est, visis his sententiis quorum arbitratorum in monasterio S. Germani de Pratis anno 1200 datæ verbis: « Item cum invenimus discordiam esse inter archiepiscopum et capitulum supradictos, super danda licentia doctoribus legere volentibus in civitate Lugduni, in jure canonico vel civili, prædictam distinximus discordiam. » etc.

(41) *Quæ totius Galliæ ex antiquo more et ecclesiastico jure retineret arcem.* Patet hinc vel non adeo novum esse, sicut quidam asserunt, Ecclesiam Lugdunensem inter omnes Galliarum Ecclesias primam esse et primatus honore gaudere. Quod et insinuat optime Guillelmus Brito cum ait in Philippide:

C Et Lugdunensis, quo Gallia tota solebat,
Ut fama est, primatè regi.

D Fredericus item, Romanorum imperator, in diploma dato sub annum Dominicæ incarnationis 1157: « Venientem, inquit, ad curiam nostram sedis Lugdunensis, quæ antiquis temporibus, vel gentium primis Flaminiis, vel primis legis doctoribus, cæteris civitatibus præeminebat, nunc autem divine religionis et imperiali magnificentia latius præsidet, et inter omnes Ecclesias Galliarum prima est et primatus dignitate præfulget, Eraclium archiepiscopum et primatem debita honorificentia suscepimus. » Unde et Petrus ipse Venerabilis, hujus Eraclii frater, ad Petrum archipræsulem Lugdunensem scribens, epistola 2. lib. II, dicit eum « in sublimi Ecclesiæ specula a Deo collatum, inter duces spiritalis prælii constitutum, nec tantum episcopi, sed primatis, vel patriarchæ nomine insignitum: imo et ecclesiastica dignitate omnibus Gallicanis Ecclesiis superiorem. » Hoc autem primatus decus ex beneficio Romanorum pontificum archiepiscopis Lugdunensibus indultum confirmavit Urbanus II suis ad Hugonem archiepiscopum litteris, quibus et contentio inter eum et Richerium Senonensem archiepiscopum super illa dignitate diutius agitatam terminavit. Litterarum initium est. « URBANUS episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri HUGONI Lugdunensi archiepiscopo primati ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. » Et circa finem ait: « Itaque suffraganeis, qui præsentibus aderant, sententiam nostram debita humilitate suscipientibus ac obedientiam promittentibus, sic tandem Lugdunensis Ecclesiæ querela diuturna annuente Domino terminata est. Per præsentem igitur

præceptorem (42). Postea vero multo magis a se secutus Antonii illius magni et solius Christi illi, quam studia istius Antonii sæculari prope philosophi. Postea vero a supradicta urbe tatem Matiscensem a proceribus patriæ et civis, videlicet cognatis et amicis invitatus venit erat vir religiosus, religiose aliquantulum illos manens, cujus vita laudabilis et admirandum non potuit latere supradictæ civitatis pum (43). A quo humiliter invitatus, consultum et ovium, ut in eadem Ecclesia non detur administrare archidiaconatus officium. ippe, ut erat humilitatis gratia præditus, non distulit quo sibi divinitus per ministris pontificis imperari cognovit. Et, ut res postea late paluit, totum illud negotium ad majoritatis dirigebatur cumulum.

opto denique tantæ dignitatis officio, talem bñit ut Deo placeret et mundo; non mundo igno posito, sed mundo per sanguinem Christonciliato Deo Patri. Habet enim prædicta vicinum monasterium, quod multis videtur libus studiis decentissime adornatum, ad am dictus senior, a patre monasterii et frequenter accersitus, cum quibus et frequens colloquium et spiritale contubernium. In a denique dulcissima colloquia et mutua sine charitatis obsequia, videntes fratres simili cœnobii mentis intuitu ejus angelicam fudentes cordis auditu mellifluam facundiam, abant ut eum possent sibi acquirere fratrem, postmodum habere merentur et patrem. Erat C

intentus grex omnis Dominicus, sed illo Eldebrannus [Hildebrannus], de quo supra is, ut evenire posset elaborabat ardentius. bat jam in eo gratia Domini contemptum, secundum et votum fratrum supradicti ii. Quid plura? Deposito ecclesiasticæ dignificio, spreto mundanæ nobilitatis supercilio, sæculari et amicorum et parentum consortio, re posset servire vero Regi Christo, totum didit cœlesti magisterio. Nec multo post to tempore, certo die ad monasterium veniens

A officiosissime suscipitur, regulariter introducitur et, ut moris est, honorabiliter et charitative tractatur. Quam grande fuit gaudium inter fratres de ejus adventu, quam ingens lætitia, quam celebris exultatio, non potest ad plenum noster edicere sermo. Deinceps adfuit ei ad contemptum mundi prompta voluntas, ad amorem Dei firmissima charitas, ad dilectionem proximi chara fraternitas, ad perdiscendum regularis observantiæ ordinem nulla difficultas, et ad exhibendum non solum abbati, sed etiam fratribus obedientiæ bonum celebris alacritas, et ad dandum omnibus exemplum regnabat in eo pura simplicitas. Qualis fuit ejus conversatio inter fratres in initio suæ conversationis, apparuit ex affectu eorundem fratrum, tempore celeberrimæ suæ electionis. Non erat jam necesse ut aliquis cum ad observantiæ regularem instrueret, quem, ut sanctus evangelista dicit, *unctio gratiæ cœlestis de omnibus erudiebat* (1 Joan. 11).

Cœpit interea vita et doctrina tam perfecte clarescere ut in domo Dei laude fidelium omnium primum et præcipuum locum meruerit obtinere. Sic enim placuit Divinitati ut per diversos gradus humilitatis ascenderet ad culmen monasticæ perfectionis, ut non jam ex aliis unus, sed inter cæteros et super omnes videretur præcipuus. Sexto namque anno, ut fertur, conversionis suæ a sæculo, supra nominatus abbas felicitis memoriæ, dominus videlicet et pius pater, Haymardus nomine, cujus monachus beatus erat Maiolus cujusque monitis et jussionibus tota mentis intentione et corporis possibilitate parebat semperque parere decreverat, cœpit destitui in terra [interea] tota valetudine corporis et, quod sibi gravius erat, licet patienter ferret, amissione temporalis luminis. Et cum jam se ad occasum vergere præsciret et cognosceret se non posse diu tanti cœnobii tantarumque spiritualium ovium curam gerere, de ordinatione cœpit monasterii sui que successoris electione cum spiritualibus et religiosis fratribus spiritaliter tractare, et cum tranquillitate animi patienter disponere. Facta est autem ab omnibus inquisitio, et ad quem omnium fratrum tendebat, ad domnum

ANDRÆ CHESNII NOTÆ.

um Lugdunensi Ecclesiæ tuæ primatum super or provincias confirmamus.» Ac rursus paulo Provincias autem illas, quas vobis confirmavimus Lugdunensem, Rothomagensem, Turem et Senonensem, ut hæc videlicet provinciæ nam Lugdunensi Ecclesiæ obedientiam solent honorem, quem Romani pontifices reddensse scriptis propriis præfixerunt, devote hunc quo exhibeant.» Confirmavit quoque Pape II. anno Christi 1116, in persona Gozerani piscopi et primatis, ad quem hæc reperiuntur domate verba: « Ideo venerabilis frater, ane, Lugdunensis archiepiscopo, præsentis i pagina, fraternitati tuæ, tuisque successoribus per vos eidem Lugdunensi Ecclesiæ confirmatis primatum super quatuor Galliarum primatibus videlicet Lugdunensi, Rothomagensi, Turo, et super Senonensi, sicut a nostris constat

antecessoribus institutum.»

D (42) *Antonium virum eruditum habere voluit præceptorem.* Idem refert monachus Silviniacensis in Vita ejusdem Maioli: « Unde factum est, inquit, ut litterarum discendarum studio instigatus, audita ejusdem Antonii opinione, qui magnæ deditus philosophiæ, Lugdunenses regebat scholas, illuc gressum dirigeret formasque discipuli assumpta, præsentis magisterio se devotus committeret.»

(43) *Matisc. civitatis episcopum.* Naymbodum fortasse, qui sedit ab anno 941 usque ad annum 962, affuitque testamento principis cujusdam, nomine Sebonis, per quod recognoscens injuste se prioratum, sive abbatiam Cariloci, sancto Odoni abbati Cluniacensi mancipatam detinuisse. « D. Eymardo Cluniacensi cœnobii venerando abbati illam reddidit pro animæ suæ remedio, » circiter an. 942.

scilicet Maiolum, pervenit electio. De cujus et-
 enim electionis negotio, secundum granditatem
 sui dicere non sufficio, sed ut eloquio utar bre-
 vissimo, nec ibi nec alibi ad illud officium beato
 Maiolo nec potuit nec poterit præstantior inveniri.
 Quid plura? Electus advocatur, invitatus restitit, ro-
 gatus contradicit, adjuratus tremiscit, interdictus
 quiescit. Proinde laudes Deo referimus quoniam su-
 peravit contradictionis decretum obedientiæ præ-
 dicabile documentum. Postremo a fratribus eligitur,
 a populo acclamatur, a pontificibus benedicitur, et
 a supradicto patre monasterii in loco sublimi cele-
 berrime collocatur, et a fratribus officiosissime sa-
 lutatur, et ab omnibus dominus et abba honoratur (44)
 et colitur. Et non solum a suis, sed etiam ab omni-
 bus qui eum videre et cognoscere potuerunt, ultra
 omnes sui temporis homines omni honore et vene-
 ratione est habitus. De cujus ortu et vita, moribus,
 miraculis et obitu, majorem nostrorum dicta præ-
 claro famine prolata sufficiant. Illi vero qui de ma-
 gnis maxima dicere potuerunt, clarissimos ejus actus
 et merita a Domino sibi collata magnifice descrip-
 serunt. Ego vero ultimus servorum illius servulus,
 non alia, sed ea quæ ipsi præfati sunt, stylo paupere
 ac brevissimis distinctionibus capitulatim quoquo-
 modo ausus sum adnotare, secutus Alcuinum (45),
 majoris Caroli imperatoris magistrum, sic et impar eo
 quantum peccator justo, illiteratus perito, fari nes-
 ciens facundissimo. Ille summi et incomparabilis viri
 et sanctissimi sacerdotis Martini Vitam, a Severo Sul-
 pitio altissimo stylo descriptam, dictis plenioribus
 elucidatam, ad nostram nostrorumque similitudinem de-
 stinavit notitiam. Sicut nemo post apostolos beatis-
 simo æquatur Martino, ita et ego multum me im-
 parem profiteor Alcuino. Dixit ille, utpote magnus,
 magna de magno; dicam ego parvus parva de ma-
 gno. Dixit ille de suo Martino sicut de summo sacer-
 dote et incomparabili viro; dicam ego de Maiolo,
 sicut de piissimo patre et abbate sanctissimo, præ-
 stantissimo viro et vere catholico.

Fuit igitur ille charissimis natalibus ortus, et ex
 utroque parente gemina nobilitate coruscus. Hic, ad
 illuminationem multorum, ab ipso æterno Lumine
 luminum, velut astrum persplendidum, humanæ
 conditionis destinatur ad ortum. Fuit enim ipse, no-
 dilis ut erat, et nobiliter nutritus, et solerter eru-
 ditus. Et ut ab inferioribus ad altiora conscendere
 valeamus, erat vir jam dictus, sæpe dicendus sæpe-
 que recolendus, ingressu gravis, voce sublimis, ore
 facundus, visu jucundus, vultu angelicus, aspectu
 serenus, in omni motu, gestu vel actu corporis ho-
 nestatem præsentans. Omnium membrorum conve-

ANDRÆÆ CHESNII NOTÆ.

(44) *Et ab omnibus dominus et abba honoratur.* Ex
 regula S. Benedicti desumptum hoc, in qua, cap. 53,
 hæc leguntur: « Abbas autem, quia vices Christi
 agere creditur, dominus et abbas vocetur: non sua
 assumptione, sed honore et amore Christi. » Viden-
 da quæ notabimus ad Petri Venerabilis epistolam.

(45) *Secutus Alcuinum, virum et pium et doctum,*

nienti positione decentissime comptus, omnium mor-
 talium mihi videbatur pulcherrimus. Erat enim fide
 firmus, spe certus, gemina charitate refertus, sapien-
 tia clarus, intellectu mirabilis, consilio providus,
 robustus fortitudine, spiritalis scientiæ assiduus
 cultor et charitativæ pietatis verus amator. Replevit
 eum spiritus timoris Domini i qui, ut David propheta
 testatur, *initium sapientiæ* (Psal. cx) esse dignoscitur,
 illius videlicet sapientiæ, cujus claritate beatus Maio-
 lus perfusus, cœlestium beatitudinum meruit perci-
 pere munus. Hujus muneris lumine noster Maiolus
 accensus, cum pauperibus spiritu pauper voluit
 fieri, ut a rege cœlorum regno cœlesti mereretur
 ditari. Cum beatis mitibus studuit mitescere, ut
 cum ipsis posset terram viventium possidere. Cum
 beatis lugentibus desiderabat florum suorum negli-
 gentias et totius mundi discrimina plangere, ut ad
 æternam consolationem cum suis omnibus posset
 pervenire. Esurientibus et sitientibus justitiam, eam-
 dem justitiam esuriendo et sitiendo studuit oriare,
 et cum ipsis in cœlesti convivio epulari, semper et
 spiritalibus deliciis satiari. Studuit ut miseris mi-
 sericors esset, ut cum beatis misericordibus miseri-
 cordiam a Domino consequi posset. In quantum
 homo intentus assidue cœlesti desiderio, divinam
 contemplationem justis meritis et jugi deprecatione
 meruit obtinere, ut cum beatis cor mundum ha-
 bentibus dignus mereretur Domini visione. Et, ut
 verissime mereretur Dei filius vocari et esse, per-
 fecte didicit esse pacificus, ut non tantum modo ad
 possidendam animam suam haberet patientiam, sed
 ut omnes discordantes, ut potuit, ad concordiam
 revocaret et pacem. Propter justitiam persecutiones
 et passiones ab antiquo hoste et malis hominibus
 patienter didicit sustinere, ut beatus propter justi-
 tiam patientibus et spiritu pauperibus ad percipien-
 dum et possidendum regnum cœlorum posset fieri
 sociatus (Matth. v, 3-11).

Tribus supradictis adornatus virtutibus, beatis-
 simus pater Maiolus, et octo ex Evangelio bene-
 dictionibus circumfultus undique, etiam quatuor
 cardinales disciplinas ferventi desiderio studuit
 acquirere et acquisitas operibus justii incolere, ut
 per prudentiam suam suorumque in antea provi-
 deret salutem; per temperantiam, quæ alio nomine
 vocatur modestia, temperamento justæ discretioni
 modeste disponderet spiritalia injuncta sibi negotia;
 per fortitudinem diabolo vitiisque ejus valeret re-
 sistere, et resistendo, ipsum auctorem malitiæ, de-
 certando legitimo, viriliter superare; per justitiam
 vero, quæ per omnia genera virtutum diffunditur et
 earundem virtutum condimentum esse videtur,

Anglum natione, civitatis Eboraci decus unicam,
 Parisiensis academiæ, sicut vulgo creditur, primum
 institutorem, abbatemque sancti Martini Turone-
 sis, cujus omnia scripta partim ex veteribus editio-
 nibus, partim ex ms. codd. nondum typis excusis,
 brevi, si Deus faxit, edituri sumus.

sobrie, et pie et juste vivendo (*Tit. II*), bonum certamen certando, cursum consummando, fidem servando, repositam sibi coronam justitiæ ab ipso mereretur percipere (*II Tim. IV*), qui est omnium virtutum largitor et auctor, et ante omnia et super omnia Deus benedictus in sæcula, cujus benedictionis largitas et clemens benignitas contulit nobis in munere quo tali tantoque frucremur pastore. In quo habemus exemplum quod sequamur, et in quo nobis appposita est forma cui imprimamur, sicut B. Gregorius de capite nostro Jesu Christo, Domino nostro dicit, in cujus corporis propagatione beatus Maiolus, veluti sanissimum membrum, optimum locum meruit obtinere. De cujus vita et virtutibus animæ cum quis audierit præscripta prædicamenta retexere, curabit forsitan de miraculis visibilibus et corporalibus signis inquirere, quibus astipulatur et corroboratur fides illorum qui solent dubitare de meritis et præmiis electorum; quibus B. Gregorii verbis respondendum est: « Fides non habet meritum, ubi humana ratio probat experimentum. » Et ne quis dubitet de sanctitate ejus et gloria, discat ab eis qui eum visu et auditu noverunt qualiter vixit, qualiter docuit et qualiter plenus dierum, adornatus virtutibus ab hac luce discossit, et cum cognoverit eum fidelium attestations sancte vixisse, recte docuisse, credat eum procul dubio ad sanctorum omnium gloriam Christo duce pervenisse. Quanta per eum Dominus et ante et post transitum ejus ostendere dignatus est miracula, testantur volumina a doctissimis viris ordinata sensu catholico, calamo conscripta rhetorico et in quibusdam locis metro variata dactylo. Et quia Deus omnipotens nullum tempus patitur transire sine testimonio suæ benignitatis ad corrigendas negligentias nostræ fragilitatis frequenter renovat exempla sanctitatis. Sed et isto tempore frequentius solito contigit evenisse.

Inter omnes titulum sanctitatis præferentes qui nostris temporibus effulserunt, beatus Maiolus præcipuus apparuit. De cujus honestis moribus et vitæ honestæ virtutibus, a nobis pro tempore pauca dicenda sunt. Ut vere fatear, fuit ad omnia utilis et per cuncta laudabilis. Erat enim honestas in actione, sobrietas in consuetudine, humilitas in prosperitate,

ANDRÆ CHESNII NOTÆ.

(46) *Domnus videlicet et abba Willelmus* qui monasterium S. Benigni Divionensis præcipiente Maiolo reformavit, ejusque abbas et rector constitutus est, uti docet Chronicon ejusdem monasterii his verbis: « Videns domnus episcopus Bruno statum loci in ambiguo positum, supplex adiit D. Maiolum Cluniacensis monasterii abbatem, multaque prece poposcit quatenus ejus auxilio quivisset reparare in melius, interius religionem, et exterius possessiones. Cujus precibus flexus reverendus abbas Maiolus, dedit ei duodecim monachos ex omni congregatione electos, disciplina sanctæ religionis instructos, divina et humana sapientia doctos, nobilitate carnali claros. His abbatem præfecit, Willelmum nomine, et patrem spiritalem sibi poscentibus filiis instituit. Hic Italia exstitit oriundus, alto satis germine, et

A patientia in adversitate. Mansuetis erat affabilis, superbis terribilis, parcus cum debuit, diffusus ut decuit. Non diversus in habitu, non confusus in actu. Quantum ad hominem unus semper et idem. Devotus imitator sanctorum, et eorum maxime intentus auditor esse studuit, quorum servituti et disciplinis ad obediendum et serviendum se subdidit. Illam septenariam copulam ab apostolo Petro in ternario et quaternario numero ordine mirifico luculenter dispositam, non aure surda audiens audiendo addidit, et, ut alii discerent, lingua ac manu perdocuit, ministrans in fide virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem ab continentiam, in ab continentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem (*II Petr. I*) Præfererat etiam dialecticis syllogismis, et rhetoricis argumentis et omnibus ingeniis philosophorum omnium apostolicæ simplicitatis prædicabile documentum, dicens cum Paulo: *Ego enim didici, in quibus sum sufficiens; scio et humiliari, scio et abundare. Ubique et in omnibus institutus sum, et satiari et esurire, et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat* (*Phil. IV*). Tantorum doctorum et divinorum philosophorum sapientia perdoctus, et totius ecclesiasticæ disciplinæ eruditionibus et virtutibus illustratus, ut de Moyse Ecclesiasticus sermo loquitur: *Factus est Deo dilectus et hominibus, et ideo memoria ejus in benedictione est* (*Eccli. XLV*). Vere dilectus Deo et hominibus exstitit Pater Maiolus, quia, per dilectionem Dei et proximi quam firmiter tenuit, Deo placuit et hominibus; ita studuit placere hominibus ut Deo non displiceret, ita Deo ut hominibus prodesset. Placuit Deo, bene vivendo et recte docendo. Placuit hominibus, pro posse spiritualia et temporalia eis beneficia exhibendo. Vere enim memoriam ejus in benedictione cognoscimus existere, dum recolimus et adhuc perspicue terminus per eum et eos quos in Christo genuit ædificia fabricæ cœlestis excrevisse, crevisse et crescere. Et ut pace spiritualium artificum in eadem fabrica laborantium dicam, unus præcipue refulsit, qui nuper rebus humanis excessit, et qui plus omnibus nobis, laboravit, domnus videlicet et abba Willelmus (46), de cujus clarissimis actibus et vita laudabili et mi-

D nobili prosapia editus, quem supradictus D. Maiolus, Romam veniens, in monasterio Lanceio dicto, ubi a puero educatus fuerat, reperit assumensque eum ipso deprecante, secum adduxit Cluniacum ætate juvenili florentem. Ordinatus est igitur abbas a D. Brunone episcopo, anno Domini 990. Officio vero abbatis accepto, divinis seipsum cepit exercere virtutibus. Erat enim corpore castus, mente devotus, affabilis alloquio, prudentia præditus, temperantia clarus, interna fortitudine firmus, censura justitiæ stabilis, longanimitate assiduus, patientia robustus, humilitate mansuetus, honorum operum gratia plenus, » etc. Hujus audita fama religionis, « Henricus dux Burgundiæ, » sicut fert idem Chronicon, « commisit ei abbatiam Verzeliacensem, pene ad nihilum redactam, ut ab eo restitueretur in pri-

rabili conversatione parvitas nostra non sufficit **A** quod sentit ad plenum referre.

Quam perspicue beatissimi Maioli ejusque discipulorum in benedictione existat memoria, respondeant monasteria ab ipsis alia a fundamentis constructa, alia de corruptione cum incremento virtutum ad meliorem statum reducta. Quantum vir iste, de quo loquimur, Deo placuit, per signa et miracula quæ per meritum ejus Dominus operatus est, hominibus manifeste dignatus est demonstrare, dum multorum fidelium, ut fidelissima testatur relatio, multis diversis infirmitatibus constricti, etiam de vita desperantes, ab eo visitati per gratiam Domini pristinae sanitati sunt redditi. Plures, oculorum deteresa caligine, per meritum ejus clarius ceperunt videre. Multi diversi generis febribus afflicti, præstante Domini gratia, ejus orationibus sunt liberati. **B** Multi, ut ferunt, a veneno serpentium, morsibus luporum et canum, incursione et illusionem dæmonum per Dominicæ crucis signaculum dextera ejus expressum meruerunt recipere salutare remedium. Multi, in periculis fluminum, ab ictibus fulgurum et cæteris incommoditatibus ejus sunt liberati intercessionibus. Aliquando candelæ, vel negligentia cubicularii vel occasione alicujus eventus in noctibus ante lectum ejus extinctæ, ut testati sunt qui adfuerunt, divinitus sunt lumini restitutæ.

Cum esset aliquando in monasterio sanctissimi martyris Dionysii, et nocturno tempore legeret, ut sui moris erat, ejusdem martyris et admirabilis utraque lingua, utraque conditione philosophi librum De principatu cœlesti, gravi somno superveniente **C** candela de manu ejus super libri paginam defluit. Accidit tunc quiddam mirabile et insolitum. Ignis, naturæ suæ officium prosequens, lignum [linum]

ANDRÆE CHESNII NOTÆ.

stinum statum; quod et fecit auxiliante Deo. Dominus quoque episcopus Bruno omnia in suo episcopio monasteria ipsius delegavit providentiæ, abbatiam scilicet Besuensem apostolorum Petri et Pauli honore dicatam, monasterium sancti Joannis quod Reomans dicitur, locum sancti Michaelis archangeli juxta castrum Tarnodorum, abbatiam Mellundensem ubi sanctus Valerius archidiaconus et martyr quiescit. » Devotissimum Deo vocat Asson, lib. II Historiæ Berchorii abbatis, ubi et illum ait « sancti Benigni Divionensis Ecclesiam religione et parietibus per auxilium Brunonis Lingonensis episcopi miro opere innovasse. » Sed et Glaber Rodolphus lib. III **D** Hist. Franc., cap. 5, summopere commendat ejus ardorem in monasteriis vel reformandis, vel ex novo instituendis: « Claruit, inquit, eo in tempore in prædicta domorum Dei melioratione venerabilis abbas Willermus, a beato siquidem Maiolo primitus Ecclesiæ sancti martyris Benigni pater constitutus. » Et paulo post: « Erat prædictus Willermus acce ingenio, et insignis prudentia; idcirco summum in palatiis regum ac cæterorum principum obtinebat locum. Quodcumque denique monasterium proprio nudabatur pastore, statim compellebatur tam a regibus vel comitibus quam a pontificibus, ut meliorandi gratia illud ad regendam susciperet, quoniam ultra cætera divitiis et sanctitate ipsius patrocinio assumpta cernebantur excellere monasteria. »

(47) *Diva Adaleida imperatrix augusta.* Cujus vi-

consumpsit et ceram, paginam dimisit illæsam. Si non resuscitavit mortuorum corpora, sunt alia potiora et clariora quæ per eum Dominus patravit miracula. *Si anima plus est quam corpus (Matth. vi)*, multo major et excellentior est animorum ad vitam æternam reparatio quam resuscitatio corporum ad vitæ hujus ærumnas et pericula redeuntium. Quantos de morte animæ et vitiorum voragine suscitavit et in vias vitæ suo exemplo introduxit, eorum numerositas, soli Deo cognita, dinumerare non sinit. His et ejuscemodi virtutibus clarus Deo et hominibus existit charus. Multi catholici et honorabiles clerici, religiosi monachi et reverendi abbates venerabantur illum ut sanctissimum Patrem. Sancti et sapientes episcopi tractabant illum ut charissimum fratrem. Ab imperatoribus et imperatricibus, regibus et mundi principibus senior appellabatur et dominus. Honorabatur a pontificibus apostolicæ sedis, et vere erat eo tempore princeps religionis monasticæ. Ille D. Cæsar et Maximus Otto eum diligebat pectore toto. Diligebat eum ejusdem Cæsaris conjux, diva Adaleida imperatrix Augusta (47), charitate sincerissima et devotione charissima. Diligebat eum eorum filius humili devotione, imperator Otto, affectu et non dissimili voto; Chuonradus, supradictæ imperatricis frater nobilis et pacificus ejusque Mathildis nobilissima conjux. Quanto frequentius faciem ejus cernebant, tanto amplius in ejus amore crescebant. Quid dicam de nobilissimo Henrico Burgundionum duce? Quid de Lamberto, illustrissimo viro et nobilissimo comite? Quid de Wilhelmo? (48) quid de Ricardo (49) Aquitanorum et Normanorum fortissimis ducibus? Quid de Italicis principibus et marchionibus? Quantum illum Wilhelmus rector Provinciæ (50) coluit, vita illius et finis ostendit. Per ejus

tam ipse sanctus Odilo scripsit, exstantque etiam Gerberti, qui postea fuit pontifex Romanus, Silvester secundus dictus, ad eam aliquot epistolæ.

(48) *Quid de Wilhelmo Aquitanorum duce.* Ebli scilicet Arvernorum Pictavorumque comitis filio, qui Caputstupæ cognominatus est, ut docet Ademarus in Historia Aquitaniæ: « Filius, inquit, Ranulfi Eblus Arvernus et Pictavis simul comes promovetur, acceptaque in conjugium Adela filia Rosi Rothomagensis ex ea genuit Wilhelmu Caputstupæ. » Et postea: « Wilhelmus Caputstupæ, filius Eblus Ranulfi comitis Pictavensis; Arvernus, Vallatis, Lemovicæ, et Pictavis comes proventus, dux Aquitanie existit. »

(49) *Quid de Richardo Norman.* Richardus hie nomine, Wilhelmi ducis filius, qui et filium reliquit, Richardum etiam dictum sui ducatus heredem.

(50) *Wilhelmus rector Provinciæ.* Qui Bossonem, primum Provinciæ comitem, patrem habuit, paterque ipse fuit Constantiæ, Roberti Francorum regis uxoris. Est enim ille sine dubio Guillelmus, quem Historia consulum Andegavensium Arelatensem comitem vocat his verbis: « Accepit autem supradictus rex Robertus neptem prædicti Fulconis » Nerræ comitis Andegavorum, « nomine et animo Constantiantinicylam reginam, filiam Guillelmi comitis Arelatensis, natam de Blanca sorore ejus, ex qua etiam suscepit filios quatuor et filias duas. » Unde patet et illos decipi qui Blancam Constantiæ reginæ ma-

patrantur miracula, et plurimis plurima præstita sunt et præstantur beneficia: quorum numerositatem et magnitudinem non sufficit per ordinem omnium nostrorum enarrare memoria. Sed ut brevissima utar conclusione, ad sepulcrum istius sanctissimi viri de quo loquimur et cujus vitam et merita charitati fidelium commendare nitimur, gratia et misericordia Christi a quacunque infirmitate detenti multi sanati sunt et sanantur infirmi. Ibi paralytici eriguntur et claudi, ibi febricitantes et cæci, ibi a dæmonibus possessi mundantur, et nescimus cujus generis igne terribiliter et miserabiliter adusti liberantur (56). Et quisquis ibi devotus adveniens de quacunque necessitate fideliter auxilium expetit, voti sui compos effectus redit ad propria sospes et lætus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in unitate spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Cum enim huic sententiæ vellem finem imponere, in qua de beati Maioli vita et moribus fidei temeritate et humili præsumptione nisus sum aliquid dicere, venit in memoria memorabile quoddam præsagium, quod in genitore illius quorundam fidelium relatione audiveram gestum. Quod, ut quidam referunt, isdem pater frequenter jucundo sermone solitus erat referre. Sed ego huic operi timebam inserere, ne alicui videretur incredibile. Postquam accidentia quædam, quæ temporibus illius evenire contigit, quibus præsagium illud apertissima ratione favebat, recollere cœpi, indubitanter inde aliquid dicere disposui. Sed insolitæ rei nova materies contradicebat incipere, quod ob granditatem sui timebam me non posse perficere. Et cum hæc cogitarem, dicebat ipsa mea cogitatio mihi: Tam idonee poterit quis referre ingenio alicujus viri boni delusam crudelissimam rabiem lupi, sicut ille retulit mansuetudinem et obedientiam leonis, qui scripsit Vitam B. Hieronymi divinæ legis interpretis, doctissimi, eruditissimi et catholici viri? Imminente itaque tempore illo quo ab Hispaniæ finibus ebulliens crudelissima Sarracenorum ingens multitudo per iter navale ad terminos usque Italiæ atque Provinciæ pervenit et in utroque regno utriusque ordinis sexus ætatis hominum strages dedit; deinde monasteria destruens, urbes, vicos villasque depopulans et sic

A per Alpes Julias usque ad juga Penninarum Alpium rapido cursu pervenit, ibique impietatis suæ frenum relaxans, per multorum temporum spatia Christiani nominis populos diversis infestationibus et calamitatibus afflixit, alios occidendo, alios capiendo, alios bonis suis omnibus exspoliando, impietatis suæ vota taliter tyrannica exercitatione complevit; inter cætera mala quæ populus ille nefandissimus gessit, beatissimum Patrem Maiolum, a liminibus apostolorum redeuntem, fraude et insidiis cepit, rebus omnibus exspoliatum, vinculis alligavit, fame et siti afflixit. Ille vero divinitus absolutus, ad postremum pecuniis monasterii sui redemptus, de manibus illorum Domino protegente evasit illæsus, et ejus injusta captio expulsionis illorum et perpetuæ perditionis fuit occasio. Sicut vero, post passionem Christi, Judæi sunt a suis exsulati, ita, post captionem servi illius et fidelissimi ejus famuli Maioli, Sarraceni a finibus Christianorum sunt expulsi. Et sicut per Titum et Vespasianum, Romanorum principes, Dominus a Judæis vindictam exercuit, ita per Willelmum illustrissimum virum (57) et Christianissimum principem, meritis beati Maioli jugum Sarracenorum ab humeris Christianorum deposuit. Et multa terrarum spatia, ab eis injuste possessa, ab eorum tyrannica dominatione potenti virtute eripuit. Sed, his dictis, necesse est ut ad proposita redeamus.

Quæ sunt quæ proposuimus? Præsa-
gium quoddam memorabile, favens accidentiis temporibus beati Maioli supervenientibus. Quæ sunt illa accidentia? Sarracenorum improvisus adventus, Christianorum afflictio, monasteriorum et urbium destructio, ipsius beati Maioli captio, redemptio, et liberatio (58), et ejusdem ferocissimæ gentis a Christianorum finibus, Christo auxiliante, dejectio. Quod vel quale est illud præsa-
gium memorabile? Præcessit enim crudelissimam infestationem Sarracenorum rabies inaudita luporum in illis maxime partibus, in quibus post transitum maris totus Sarracenorum efferbuit impetus. Diximus pro modulo qualiter liberata est fidelium multitudo a Sarracenorum persecutione, dicamus pro posse quo ordine liberata est patria a luporum infestatione. Fuit eodem tempore quidam miles in illis partibus, nomine Folcherius (59), in armis strenuus, jure hæreditario cæterisque bonis et divitiis ditissi-

ANDRÆ CHESNII NOTÆ.

tis suæ gravitudinem invenire promeruit aliquantulum levigabilitatem. »

(56) *Nescimus cujus generis igne terribiliter adusti liberantur.* Idem refert Glaber, lib. II, cap. 7, cujus verba, quia locum hunc aliquomodo explicare videntur, hic exscribere non pigebit. « Pontifices, inquit, in Galliis quique religiosiores a sæculo excesserunt, inter quos etiam bonæ memoriæ sanctus videlicet Maiolus apud Silviniacum cœnobium, vitæ præsentis terminum consecutus. Cujus scilicet vitæ honestatem preliosus etiam commendat transitus. Nam ad illius famam sanctitatis confluxere ex universo Romano orbe viri et mulieres utrorumque ordinum plurimi, exinde referentes diversarum infirmitatum gratias sanitatis. Desæviebat eodem tempore clades pessima in hominibus, ignis scilicet

D occultus, qui quocumque membrorum arripisset, exurendo truncabat a corpore. Plerosque etiam in spatio unius noctis hujus ignis consumpsit exustio. Sed cum in plurimis sanctorum memoriis hujus tremendæ pestis sint inventa remedia, maximus tamen concursus factus est ad trium sanctorum confessorum ecclesias, Martini scilicet Turonorum, atque Odolrici Bajoariorum, necnon et istius venerabilis patris Maioli, optatæque salutis inventa sunt remedia. »

(57) *Per Willelmum illustrissimum virum.* Arelatæ sive Provinciæ comitem, de quo jam supra.

(58) *B. Maioli captio, redemptio, et liberatio.* De quibus et Glaber, lib. I Hist. cap. 4. et Monachus Silviniacensis in Vita sancti Maioli.

(59) *Miles, nomine Folcherius.* Pater scilicet

mus, et, ut de nobilissima ejus prole diximus, ex utroque parente gemina nobilitate coruscus, vir magni consilii, prudentis sagacisque ingenii, pater videlicet istius sanctissimi Patris nostri, de quo loquimur, Maioli. In cujus possessione et affinitate supradicta rabies luporum excrevit quam maxime. In quorum horum, videlicet luporum, multitudine unus videbatur cæteris corpore validior, cursu velocior, ad dilacerandum crudelior, ad devorandum elatior in tantum ut humanorum corporum membra sua voracitate deglutiret integra. Tunc vir ille, audiens et videns quotidie talem pestem tantamque calamitatem excrescere, non modo suam, sed etiam aliorum necessitatem cœpit intra se tractare et intensissime cogitare qualiter se suosque cives de tanto talique periculo potuisset liberare. Tunc demum divino nutu admonitus, cœlesti consilio confortatus, præcepit sepes erigere, caulas componere, arietes, oves et agnos in eas introducere, quod nullus eo tempore propter luporum rabiem ausus erat facere. Deinde armis militaribus, lorica videlicet et galea indutus, desuper totus ovinis pellibus tectus, cœpit nocturno tempore juxta caulas residere ovium.

Facta est autem in una noctium super easdem caulas ovium incursio luporum. Nutu Dei accidit ut lupus qui crudelior erat super virum præstolantem se irrueret; super dorsum ejus saltum dedit, utrosque pedes super humeros ejus posuit, cœpit circumquaque exquirere unde facilius arietem, qui non

A aderat posset extinguere. Guttur et collum inveniebat lorica munitum, caput galea tectum, corpus regio septum munimine; nulla parte potuit illum nocere. Vir ille, statim utrasque manus extendens, lupi pedes ambos arripiens, fortis ut erat, fortiter lupi membra suis membris astringens, concito cursu ad socios rediens, quibus diu expectantibus et tali agone dubitantibus offertur eorum obtutibus magna pro magno munere lupus. Servatur vivus in crastinum, præsentatur hominibus, quibus fuerat semper infestus. Occiditur, dilaceratur, et inter ejus viscera humanorum corporum inveniuntur integra membra. Occisus trunco suspenditur, et dum unus occiditur, omnes alii ab illis snibus effugantur. Si quis hæc prudenter intelligi voluerit, aliquid spiritale inde conjicere poterit. Per luporum rabiem ego credo denuntiatam Sarracenorum sævitiam. Per illum virum in laico habitu in multis laudabilem, qui lupum delusit et deludendo occidit, filium et intelligo præmonstratum, qui lupum invisibili, antiquo videlicet hoste, Christi virtute superato, cum suis omnibus vitis et illusionibus spreto, cœlesti virtute et spiritualibus armis subacto, multorum fidelium animas, de potestate ejus, exemplo, doctrina et meritis suis eripuit, et in viam salutis, vitæ, et veritatis et justitiæ introduxit. Ipso præcedente, comitante et subsequente, qui est via, veritas et vita, Dominus videlicet Jesus Christus, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ANDRÆ CHESNII NOTÆ.

Maioli, quem unius mutatione litteræ Fulcherium appellat anonymus his verbis: *Beatus Maiolus regionis quæ Provincia nuncupatur oriundus, oppi-*

danorum Avennicorum alumnus, Gallicana generositate conspicuus, patre Fulcherio procreatus, nobilis parentelæ germen eluxit nobilitus.

SANCTI ODILONIS

HYMNI QUATUOR

IN VIGILIA BEATI MAIOLI

(*Bibliotheca Cluniacensis, p. 291.*)

IF VIGILIA B. MAIOLI

Hymnus ad Vesperas.

Victoris Agni sanguine
Dies sacratus hodie,
Fusus supremo lumine,
Gemina pollens lampade:
Ecce paschale gaudium
Fulget per omne sæculum;
Magni Maioli transitum,
Vitam simul et meritum
Pangat clerus et populus,
Maxime grex monasticus,

C

Quo nil habuit dulcius,
Dum esset terris positus.
Præcedit Christus patiens,
Maiolus illum confitens
Sequitur recto tramite,
Dei præventus munera.
Patriarcharum solidam
Fidem opere coluit:
Quod chorus vatum cecinit,
Fideli fide credidit.
Ordinis apostolici.
Sectando sacra dogmata